

Nr 59.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1924 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, jämte i ämnet väckta motioner.

Under elfte huvudtiteln av den till innevarande riksdag avlåtna statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t förslagit riksdagen att, i avbidan på de propositioner om anvisande av medel för ändamålet, som kunde bliva förelagda riksdagen, *dels* i punkt 4 till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer för budgetåret 1924—1925 beräkna ett extra förslagsanslag av 3,900,000 kronor,

dels ock i punkt 24 till beredande av dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare för budgetåret 1924—1925 beräkna ett extra förslagsanslag av 2,500,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 7-februari 1924 avlåten proposition nr 43, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) godkänna ett propositionen bifogat förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer;

2) besluta, att kostnaderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, vilka varit anställda vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och statens domäner eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar, skola bestridas av de medel, av vilka vederbörande verks omkostnader i övrigt bestridas;

3) för budgetåret 1924—1925 under elfte huvudtiteln såsom *extra* förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 3,900,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare ett belopp av 2,500,000 kronor.

Det propositionen bilagda förslaget till kungörelse är av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Häriigenom förordnas, att § 2 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skall upphöra att gälla samt att §§ 4, 5 och 8 i samma kungörelse skola i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

§ 4.

Där annorlunda icke är i §§ 5 och 6 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget i förhållande till tilläggsunderlaget efter ett procenttal av 33; dock att — — — krontal bortfaller.

§ 5.

Till f. d. befattningshavare — — — iakttagande därav, att det procenttal, efter vilket dyrtidstillägget skall utgå, utgör 18 samt att det belopp, varmed dyrtidstillägget ökas för varje underhållet barn, utgör 4 kronor.

§ 8.

Dyrtidstillägg enligt här ovan stadgade grunder utgår — — — av pensionen.

I fall, som avses i denna paragraf, beräknas dyrtidstillägget enligt bestämmelserna i § 4; dock att till den, som på indragningsstat åtnjuter avlöning enligt något av de i § 4 av kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst omförmälda avlöningsreglementen, dyrtidstillägget beräknas efter ett procenttal av 16 och i övrigt enligt bestämmelserna i § 5 här ovan.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924.

Beträffande utredningen i ämnet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

I samband med förevarande proposition har utskottet till behandling förehåft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 252 av herr *Julin* och den andra inom andra kammaren under

nr 401 av herr *Öhman*, dels ock en av herr *Hage m. fl.* inom andra kam-maren väckt motion nr 357, vilka motioner hänvisats till utskottet.

I förstnämnda motioner hemställles, »att riksdagen dels ville avslå Kungl. Maj:ts förslag om ändring av kungl. kungörelsen den 15 juni 1923, nr 266, i vad förslaget avser annat än § 8 av kungörelsen, där detsamma dock bör jämkas efter nu gällande bestämmelser i § 5, dels vidtaga sådan ändring i sagda kungörelse, att den i § 6 nu stadgade reduceringen av vissa tillägg å pension utgår, och att i kungörelsen i stället införes rätt till personliga dyrtidstillägg för pensionärer på reglerad stat i överensstämmelse i tillämpliga delar med vad som för närvarande gäller om personliga dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst».

I sistnämnda motion hemställles, »att riksdagen, med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 43, måtte besluta, att Kungl. Maj:ts kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst med flera pensionärer av den 15 juni 1923 (nr 266) skall från och med den 1 juli 1924 äga fortsatt giltighet, dock så att § 8 måtte erhålla följande ändrade lydelse:

§ 8.

Dyrtidstillägg enligt här ovan stadgade grunder utgår — — — av pensionen.

I fall, som avses i denna paragraf, beräknas dyrtidstillägget enligt bestämmelserna i § 4; dock att till den, som på indragningsstat åtnjuter avlöning enligt något av de i § 4 av kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst omförmälda avlöningsreglementen, dyrtidstillägget beräknas efter det procenttal, som stadgas i nämnda paragraf och i övrigt enligt bestämmelserna i § 5 här ovan.»

Beträffande motiveringen för dessa yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna.

Över motionen I: 252 har utskottet i vederbörlig ordning anhållit om utlåtande av statskontoret; och har *statskontoret* i avgivet yttrande anfört följande:

»Beträffande motionen I: 252 får kungl. statskontoret erinra om, att för närvarande gäller, att i det fall, då till f. d. befattningshavare utgående oreglerad pension jämte dyrtidstillägg överstiger motsvarande reglerad pension jämte dyrtidstillägg, dyrtidstillägget å den oreglerade pensionen skall minskas med skillnaden (k. kungörelsen 266/1923 § 6 mom. 1). Enligt motionärens förslag skulle i stället i dylikt fall dyrtidstillägget å reglerad pension ökas med ett personligt tillägg motsvarande skillnaden mellan de olika inkomstbeloppen. Härigenom skulle uppstå ökade utgifter för staten, dels därigenom att någon minskning av dyrtidstilläggen å oreglerade pensioner ej vidare skulle ifrågakomma, dels ock därigenom att i vissa fall personliga dyrtidstillägg skulle utgå å reglerade pensioner.

Av inhämtade upplysningar framgår, att nu levande f. d. befattningshavares oreglerade pensioner enligt nu gällande grundval minskas med föl-

jande approximativa belopp för år räknat, nämligen för f. d. befattningshavare, åt vilka pensioner utbetalas genom

	Antal pensionärer	Till sammanlagt belopp i kr.
statskontoret	9	1,900
järnvägsstyrelsen	71	4,100
generalpoststyrelsen	24	3,700
telegrafstyrelsen	—	—
vattenfallsstyrelsen	—	—
domänstyrelsen	—	—
Tillhopa	104	9,700

Ett medgivande för f. d. befattningshavare med reglerade pensioner att uppbära personliga dyrtidstillägg skulle föranleda, att enligt nu gällande grundtal dylika tillägg skulle för år utgå med följande approximativt beräknade sammanlagda belopp, nämligen för f. d. befattningshavare, åt vilka pensioner utbetalas genom

statskontoret	1,500
järnvägsstyrelsen	22,500
generalpoststyrelsen	21,500
telegrafstyrelsen	800
vattenfallsstyrelsen	700
domänstyrelsen	—
Tillhopa kronor	47,000

Till stöd för i föreliggande motion framställda förslag har åberopats, att befattningshavare i nyreglerat verk är berättigad till personligt dyrtidstillägg till så stort belopp, som utgör skillnaden mellan vad han i avlöning jämte dyrtidstillägg skulle uppburit, därest han kvarstått å äldre stat, och hans nya avlöning jämte dyrtidstillägg därå. Det är emellertid att märka, att ifrågavarande medgivande tillkommit för att förmå tjänstemän i nyreglerade verk att övergå på ny stat, men att samma skäl ej föreligger beträffande pensionärer. Personliga dyrtidstillägg medföra tidsödande arbete, i det man för varje pensionär måste undersöka, vad han i pension jämte dyrtidstillägg skulle uppburit, därest han kvarstått å äldre stat, en undersökning, som måste upprepas för varje gång grundtalet ändras. Dylika undersökningar skulle bliva särskilt besvärliga i de fall, då pension utginge med avkortat belopp. Kostnaderna för de ifrågasatta personliga dyrtidstilläggen torde för första året, såsom förut nämnts, visserligen endast uppgå till 47,000 kronor, men det bör beaktas, att nyreglering varit genomförd endast ett fåtal år, varför antalet av dem, som åtnjuta reglerade pensioner, för närvarande ej är stort, men kan beräknas växa ansevärt under de närmaste åren, och komme därvid givetvis kostnaderna för personliga dyrtidstillägg att ökas. På nu anförda grunder torde det kunna ifrågasättas, huruvida motionen, i vad den avser beviljande av personliga dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare, böra vinna beaktande. — Beträffande frågan, huruvida dyrtidstilläggen å oreglerade pensioner böra minskas i de fall, där inkomsten av pension blir högre för f. d. befattningshavare å äldre stat än för f. d. befattningshavare å ny stat, torde först böra erinras om, att föreskrift om sådan minskning införts, då det icke ansetts förenligt med rättvisa, att f. d. befattningshavare å äldre stat erhöles högre inkomst av pension än f. d. befattningshavare med

nyreglerad pension. Emellertid synes det icke vara med billighet överensstämmande, att storleken av en pensionärs dyrtidstillägg är beroende av, huruvida lönereglering genomföres vid det verk, han en gång tillhört, en lönereglering, varmed han icke har något att skaffa. Visserligen skapas såsom nyss berördes genom ifrågavarande minskning av dyrtidstillägg en viss rättvisa mellan f. d. befattningshavare, som tillhört nyreglerade verk eller verk, som sedermera efter deras avgång nyreglerats, men å andra sidan uppstår orättvisa mellan f. d. befattningshavare i verk, som sedermera reglerats, och dem, som tillhört verk, vilka ej nyreglerats. Sålunda kunna å två lika stora pensionsbelopp utgå olika dyrtidstillägg beroende på att någon minskning av dyrtidstillägg ej ifrågakommer för senast nämnda pensionärer. Endast beträffande pensionerat kvinnligt biträde är i andra momentet av § 6 i kungl. kungörelsen den 15 juni 1923, nr 266, införd föreskrift om, att reduktion av dyrtidstillägg skall i vissa fall äga rum, även om det verk, hon vid avgången tillhörde, ännu icke undergått nyreglering. Vidare förorsakar föreskriften om minskning av dyrtidstilläggen ökat arbete, då det för varje pensionär, som tillhört ett verk, som sedermera reglerats, måste verkställas en liknande undersökning, som skulle vara erforderlig vid införande av personliga dyrtidstillägg för f. d. befattningshavare i nyreglerade verk. Då vidare antalet av de pensionärer, som drabbas av ifrågavarande föreskrift om minskning av dyrtidstilläggen, blott uppgår till 104 samt kostnaderna för borttagandet av denna föreskrift endast skulle uppgå till omkring 10,000 kronor, synas goda skäl tala för att § 6 i nyssberörda kungl. kungörelsen den 15 juni 1923 må utgå.»

Utskottet vill erinra därom, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 5 beslutit, att de för budgetåret 1923—1924 gällande grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst skola gälla jämväl för budgetåret 1924—1925. Samma skäl, som anförts för detta beslut, synas utskottet böra gälla i fråga om dyrtidstillägg till f. d. befattningshavare i statens tjänst, och har utskottet därför funnit sig böra tillstyrka, att de vid senaste riksdag antagna grunderna för beräkning av dyrtidstillägg åt här ifrågavarande pensionärer bibehållas oförändrade. Härav betingade ändringar hava vidtagits i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till kungörelse.

Beträffande detaljbestämmelserna har utskottet ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag om visst tillägg till § 8 i den nuvarande kungörelsen i ämnet, innefattande bestämmelse om dyrtidstillägg å nyreglerad avlöning å indragningsstat, dock med den ändring däri, som erfordras till följd av utskottets förslag om bibehållande av nuvarande grunder för dyrtidstilläggets beräkning. På de av statskontoret anförda skäl har utskottet vidare funnit sig böra föreslå uteslutandet av § 6 i kungörelsen den 15 juni 1923, i vilken paragraf föreskrives, att dyrtidstillägg å oreglerade pensioner böra minskas i de fall, där inkomsten av pension jämte dyrtidstillägg blir högre för f. d. befattningshavare å äldre stat än för f. d. befattningshavare å ny stat.

Av det nu anförda framgår, att utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka det i motionerna I: 252 och II: 401 gjorda yrkandet om införande i kungö-

Utskottet.

relsen av en bestämmelse om rätt till personliga dyrtidstillägg för pensionärer på reglerad stat. Utskottet vill i detta avseende åberopa, vad statskontoret i sitt här ovan intagna yttrande anfört.

Vad slutligen angår kostnaderna för här i frågavarande dyrtidstillägg, skulle ett bifall till utskottets förslag föranleda en ökning av de utav Kungl. Maj:t beräknade beloppen. Enligt vad utskottet inhämtat, erfordras för bestridande av nämnda kostnader för budgetåret 1924—1925 anslag dels å 4,200,000 kronor till dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, dels ock å 2,600,000 kronor till dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts föreliggande proposition nr 43 och de av herr Julin (I: 252) och herr Öhman (II: 401) väckta motionerna, ävensom med bifall till den av herr Hage m. fl. väckta motionen (II: 357), må

1:o godkänna bifogade förslag till kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer (Bil. A);

2:o besluta, att kostnaderna för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, vilka varit anställda vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och statens domäner eller vid av nämnda verk övertagna företag eller inrättningar, skola bestridas av de medel, av vilka vederbörande verks omkostnader i övrigt bestridas;

3:o för budgetåret 1924—1925 under elfte huvudtiteln såsom *extra* förslagsanslag anvisa

dels till dyrtidstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 4,200,000 kronor;

dels ock till dyrtidstillägg åt f. d. militära befattningshavare ett belopp av 2,600,000 kronor.

Stockholm den 23 maj 1924.

På bankoutskottets vägnar:

BERNH. ERIKSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar Öhngren, Björnsson, Vindahl, Dalberg, Clemedtson, Abrahamsson, Bodin och Östergren;

av andra kammaren: herrar Eriksson i Grängesberg, Bäcklund, Lovén, Höglund och Jönsson i Fridhill.

Bilaga A.

Förslag

till

kungörelse angående vissa ändringar i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 266) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

Härigenom förordnas, att § 6 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skall upphöra att gälla, samt att § 8 i samma kungörelse skall i nedan intagna delar hava följande ändrade lydelse:

§ 8.

Dyrtidstillägg enligt här ovan stadgade grunder utgår — — — av pensionen.

I fall, som avses i denna paragraf, beräknas dyrtidstillägget enligt bestämmelserna i § 4; dock att till den, som på indragningsstat åtnjuter avlöning enligt något av de i § 4 av kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst omförmälda avlöningsreglementen, dyrtidstillägget beräknas efter det procenttal, som stadgas i nämnda paragraf, och i övrigt enligt bestämmelserna i § 5 här ovan.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1924.

Reservation

beträffande § 6 i kungörelsen om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare:
av herrar *Bäcklund, Lovén och Höglund*, vilka anförde:

»Beträffande det av herr Julin i motionen nr 252 framställda förslaget om införande i kungörelsen av en bestämmelse om *rätt till personliga dyrtidstillägg* för pensionärer å reglerad stat hysa vi en från utskottet avvikande mening och få till stöd för densamma anför följande:

I fråga om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst gäller enligt nuvarande kungörelse i ämnet, § 6, att i sådana fall, där pension av äldre typ med därå belöpande dyrtidstillägg kommer att överstiga den nyreglerade pensionen för samma befattning med dyrtidstillägg å sistnämnda pension, avdrag å dyrtidstillägget för innehavare av äldre pension skall äga rum med sådant belopp, att summan av pension och dyrtidstillägg icke överstiger vad innehavare av nyreglerad pension i motsvarande befattning erhåller i pension jämte dyrtidstillägg. Utskottet har nu föreslagit, att här ifrågavarande paragraf i kungörelsen skall utgå. Härigenom vinnes visserligen, att någon minskning i dyrtidstilläggen å oreglerade pensioner ej vidare skulle ifrågakomma. Men kvar står den möjligheten, att till f. d. befattningshavare utgående reglerad pension jämte dyrtidstillägg kan understiga motsvarande oreglerad pension jämte dyrtidstillägg. I likhet med motionären hålla vi före, att i dylikt fall dyrtidstillägget å reglerad pension bör ökas med ett personligt tillägg motsvarande skillnaden mellan de olika inkomstbeloppen. Härigenom skulle samma princip, som för befattningshavare funnit uttryck i stadgandena om personliga lönetillägg och personliga dyrtidstillägg, bliva gällande även i fråga om pension. Enligt vår mening bör alltså § 6 av kungörelsen om dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare utbytas mot en bestämmelse av innehåll, att innehavare av nyreglerad pension tillförsäkras minst samma förmåner som innehavare av motsvarande oreglerad pension.

I stället för bestämmelserna i § 6 mom. 1 av nu gällande kungörelse hava vi alltså ansett oss böra föreslå ett stadgande av innehåll att, därest för f. d. befattningshavare, som i § 5 avses, pensionen jämte dyrtidstillägg enligt nämnda paragraf understiger, vad han skulle erhållit i pension enligt de för honom vid övergången på ny stat gällande pensionsbestämmelser jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 4, han skall äga åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg. Med en

dylik bestämmelse erfordras intet särskilt stadgande om dyrtidstillägg till pensionerat kvinnligt biträde i de fall, som avses i mom. 2 av § 6. Under återopande av vad vi här anfört, få vi hemställa,

att riksdagen må besluta, att § 6 i kungörelsen den 15 juni 1923 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer skall erhålla en sådan ändrad lydelse, att rätt till personliga dyrtidstillägg medges pensionärer på reglerad stat i överensstämmelse med vad vi ovan föreslagit.»
